

tales. Fæstebrevet tilsiger den tiltrædende Besidder Ret til at overtage Ejendommen ubeskaaret med alle tilhørende Herligheder og Rettigheder i samme Omfang, som hans Fader og Formand den før ham brugt og haft have, og Christian den Femtes Norske Lovs 3die Bogs 14de Kapitel § 29 bestemmer, at:

„Ingen Landdrot maa tage noget Fiskeri eller anden Herlighed fra sin Lejlænding, som dér haver ligget til, da han fæstede Gaarden bort, medmindre Bonden det samtykker.“

Hertil føjes saa Besidderens Pligt til at værne om det overtagne Gods ved Bestemmelsen i samme Kapitels § 27, der er saalydende:

„Lejlænding maa ikke, enten ved Forligelse eller i andre Maader lade frakomme noget af den Gaards Tilligelse, som han fæstet haver.“

Da det i Tidens Løb har vist sig nødvendigt, at der skete Afhændelser ira Kongsgodset, bl. a. Byggegrunde og Fisketørringspladser, tillodes det ved kongelig Resolution af 10. Juni 1876 at afhænde et mindre Stykke Kongsjord, imod at Købesummen anvendtes til vedkommende Ejendoms Grundforbedring. Da der senere fremkom Ønsker om Adgang til Afhændelse af større Arealer af Kongsgodset til Opdyrkning, udkom Loven af 14. April 1894 om Afhændelse af Trøer og Grundstykker, hvorefter bestemtes, at Købesummen for Afstaaelsen skulde indgaa i Statskassen, medens Bonden for sin Tid skulde oppebære Renterne af Kapitalen. Bestemmelsen i Loven af 1894 om Købesummens Anvendelse har aldrig vakt Tilfredshed, da den har været anset for at være retsstridig. Under den færøske Landbokommissions Behandling, se Forslag og Betænkninger, Side 224, henvises til Justitsministeriets Skrivelse til Amtmanden over Færøerne af 4. Juli 1891, hvori udtales:

„Naar endelig Lagtinget har ønsket Ministeriets Udtalelse om, hvorvidt Trøer af Fæstegodset fremtidig kunde faas til Opdyrkning selv imod Vedkommende Fæsters Nægtelse, da maa dette Spørgsmaal efter den nugældende Lovgivning besvares benægtende.“

Hertil sluttede Lagtingskommissionen sig, idet den bl. a. udtalte:

„Kommissionen anser det for utvivlsomt, at Loven af 1894, for saa vidt den hjemler Afhændelse imod Fæsterens Villie, maa betragtes som tilladende en Ekspropriation af hans Brugsret.“

I Henhold hertil foreslog Kommissionen, at Halvdelen af Købesummen for de afhændede Arealer skulde tilfalde Fæsteren personligt, medens den anden Halvdel skulde frugtbares til Fordel for vedkommende Ejendom og til enhver Tid kunne anvendes af Besidderen til Gaardens Grundforbedring.

Vil man i korte Træk samle foranførte, da fremgaar heraf:

1) Det kan ikke paavises, at Kongen eller Staten ved Køb eller Gave eller paa anden sædvanemæssig Overdragelsesmaade har erhvervet nogen Ejendomsret til det færøske Kongsgods. Kongens eller Statens Ejendomsrettighed kan i det højeste omfatte Godsets een Gang fastsatte uforanderlige Afgifter.

2) I Henhold til gældende Lovregler, gældende Fæstebrevs Ordlyd og Sædvanerettigheder samt i Henhold til det færøske Folks Traditioner vedrørende Jordernes Bevarelse i Slægten, baseret paa gammel norsk og færøsk Lovgivning om Odels- og Aaasædesret, maa det færøske Kongsgods anses som et Arvegods med Ret for ældste Søn eller allernærmeste Arving uhindret at overtage, og sidste Besidder har i Tilfælde af Slægtens Uddøen en vis testamentarisk Ret til at medbestemme, til hvem Ejendommen efter hans Død eller Fratræden skal overdrages.

3) I Medfør af de under 2 nævnte Regler kan endvidere anføres, at der ikke imod Besidderens Samtykke kan fraskilles en Gaard nogen Del af Ejendommen uden ved Ekspropriation og mod fuldstændig Erstatning; at der ikke siden Reformationens Tid har været Adgang hverken til Tiltrædelsesafgiftens eller den aarlige Afgifts Forhøjelse; at fratrædende Besidder har Ret til, ved Overdragelse til Eftermanden, at tilsikre sig og Hustru Livgeding, Aftægt.

4) Endvidere skal anføres: at der for Kongsgaardenes Vedkommende ikke svares Leje af Inventariebygningerne, og at Indehaveren, i Henseende til Pligter, skal bo paa Gaarden, vedligeholde Bygningerne, Besætning og Ejendommens Værdi samt svare den een Gang fastsatte Skat og Leje.

Naar nu hertil føjes, at Kongsgaardene ikke kan behæftes med Gæld, ikke kan pantsættes og ikke kan sælges, da kan disse færøske Ejendomme ikke med Rette være opførte paa Statsregnskabet, saaledes som sket er for 1912—13, som et Statsaktiv. Dette er, som sagt, heller ikke sket før. En Værdiansættelse af Kongsgodset, med Postering paa